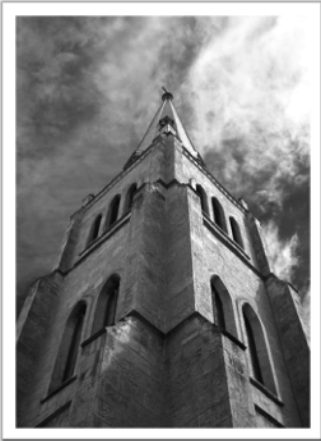

Licht

Zonder licht geen fotografie. Vanzelfsprekend! Dit geldt niet alleen technisch - het fotografisch proces heeft nu eenmaal licht nodig - maar ook voor wat betreft het beeldende. Het licht is altijd een belangrijke factor bij het succes van foto's. Niet voor niets is fotografie afgeleid van het Griekse $\phi\omega\tau\iota$ $\gamma\rho\alpha\phi\epsilon\iota\nu$: schrijven met licht. In de meeste fotografieboeken wordt dan ook met heilig ontzag over 'het licht' gesproken. Als het licht niet goed is - pak dan je camera maar weer in.

Bij zwart-wit gaat het om contrast van licht en schaduw, het afsteken van wolken tegen de lucht, het benadrukken van structuren in het landschap. In de kleurenfotografie is vooral het juiste moment van de dag van belang, wanneer het licht op zijn mooist is en het landschap een bijzondere glans geeft.

Er zijn veel meer bepalende factoren voor goede foto's. Kadering, compositie, perspectief maar vooral ook het onderwerp van de foto drukken evenzeer hun stempel op het al dan niet slagen van een foto. Maar het licht is en blijft een belangrijk element van elke foto.

Licht kan per plaats heel erg verschillen - in de bergen is het heel anders dan in een bos. En als de wolken langs de hemel jagen het varieert het van moment tot moment. Het soort licht is afhankelijk van een aantal dingen: het weer, de tijd van de dag, de tijd van het jaar - en de plek op de wereld. De hoge tropenzon geeft bijvoorbeeld heel andere effecten dan de middernachtzon bij de polen.

Als de zon schijnt zijn er schaduwen. Het licht heeft een duidelijke richting en dat veroorzaakt sterke lichtcontrasten in het landschap. Vooral in het bos of rondom gebouwen zijn de schaduwen diepzwart en de lichte plekken kunnen bijna pijn aan de ogen doen. Wanneer de zon hoog staat, is het vaak heel hard licht en worden de kleuren van het onderwerp zelf weggedrukt door de hoeveelheid licht.

Als de zon schijnt, scheelt het nogal waarheen we kijken. Als we met de zon meekijken, is alles vlak verlicht. Schaduwen zien we niet, die zitten immers achter de dingen waar we naar kijken. Als we de blik naar links of rechts wenden, geeft de afwisseling van verlichte delen en schaduwen het landschap reliëf en ritme. Bijvoorbeeld de structuur van akkers en boomgaarden wordt zichtbaar. Zodra we tegen de zon inkijken worden de kleuren heel diep. We zien het zonlicht door bladeren en struikgewas heen, waarbij de bladeren diepgroen worden. Van veel objecten zien we de schaduwzijde, maar de randen lichten op van het zonlicht.

Bij egale bewolking daarentegen komen de subtiele kleuren van een onderwerp zelf goed tot zijn recht. Doordat schaduwen ontbreken heeft het landschap minder structuur en ritme dan bij zonlicht. Daarentegen kunnen andere vormelementen, zoals bepaalde bloemen die her en der opduiken, aan kracht en invloed winnen. Doordat de kleuren bij bewolkt weer goed overkomen, is het erg goed bruikbaar in de dichtbijfotografie. Ook opnames in het bos komen beter tot hun recht, omdat het contrast, dat onder de bomen van zichzelf al hoog is, op een niveau blijft dat film nog aankan.

Licht creëert allerlei stemmingen. Licht kan warm zijn of koud, zacht of hard, rustig of dynamisch. Wanneer je een landschap wil laten zien als de rust zelve, moet je het niet fotograferen als de wolken voorbij jagen. Wil je juist het oergebeuren van wind, water en aarde zichtbaar maken, dan kan zulk weer die boodschap uitstekend ondersteunen.

Met bewust over- of onderbelichten kun je de sfeer kunt beïnvloeden. Door overbelichting kun je de atmosfeer van een zomerse dag versterken - onderbelichting kan een onwezenlijke of zelfs griezelige sfeer oproepen.

Kleur

Kleur en betekenis

In veel literatuur die zich bezig houdt met kleur, wordt aan kleur allerlei signaalfuncties toegeschreven. Rood duidt bijvoorbeeld op gevaar, geel staat voor leven en groen voor vrede.

Toch geeft een rode brievenbus niet echt een gealarmeerd gevoel - alhoewel het wel goed opvalt.

Maar kleuren hebben wel degelijk te maken met stemming. Dat komt doordat wij, zoals al eerder gezegd, kleuren verbinden met seizoenen en gevoelstemperatuur. Het blijkt ook uit uitdrukkingen als 'een bruin café' en 'the blues' hebben.

Laat we het erop houden dat kleuren weliswaar een bepaalde stemming op kunnen roepen, maar dat altijd doen binnen een bepaalde context. Groen en blauw ademen bijvoorbeeld rust uit en nodigen tot contemplatie - behalve bij belastingenveloppen of politieauto's.

Kleur en compositie

Betekent het bovenstaande nu dat je als fotograaf door het landschap loopt en denkt: 'ik wil iets alarmerends laten zien in een sombere omgeving - kijk ik neem die rode tractor op dat stuk braakliggende akker'?

Meestal werkt dat niet zo. Maar de gevoelswaarden van kleuren verklaren wel waarom een onderwerp of een bepaald licht ons opvalt en naar de camera laat grijpen. En waarom de uiteindelijke foto voor ons betekent wat hij betekent.

Bij het maken van een foto gaat het dan om primair versus secundair, opdringend tegenover wijkend; om verzadiging en helderheid.

De primaire kleuren rood, blauw en geel zijn uitgesprokener en nadrukkelijker aanwezig dan secundaire als bruin of lila. Je hebt er als het ware minder van nodig in een compositie.

Dat geldt vooral voor rood, dat je als het ware tegemoet springt. Blauw kan je in grotere hoeveelheden toepassen - omdat het lijkt te wijken, vraagt het niet veel aandacht. Hoe warmer dus de kleur, hoe meer het op je afkomt. Koelere kleuren wijken.

Die opdringende en wijkende eigenschappen van kleuren kun je goed inzetten om perspectief te ondersteunen. Door zijn blauwigheid lijkt de horizon nog verder weg, terwijl het rood van bijvoorbeeld klaprozen het gevoel geeft dat je midden in het veld staat.

Als je de keus hebt, zal je als fotograaf bij een rood of geel onderwerp - bewust of onbewust - al snel veel omgeving meenemen. Anders ervaren we de foto als schreeuwerig. Maar je kunt ook juist het rode of gele object groot in beeld brengen en zo heel bewust een 'indringende' (of storende!) foto maken.

Dus als je de drukte van een stad in beeld wil brengen, zijn verkeersborden en stoplichten erg geschikt - voor een rustiek landschap doen veel groen en aardetinten het beter.

In zijn algemeen kun je zeggen dat teveel verschillende kleuren in een foto onrustig werkt, vooral als er verhoudingsgewijs veel opdringende en weinig wijkende elementen zijn. Veel verschillende secundaire kleuren, zoals in een bloemenwei, is daarentegen niet storend.

Je kunt natuurlijk ook twee even sterke kleuren naast elkaar zetten. Een sterke kleur als geel vraagt echter veel blauw als complement.

Het meest bijzondere is misschien nog wel als bijna de hele foto maar uit een kleur bestaat. Onder bepaalde lichtomstandigheden kan zo'n monochromie ontstaan, ook al heeft het onderwerp eigenlijk andere kleuren.

Compositie

De compositie van foto's is een veelbesproken onderwerp. Wat is goed? Wat is fout? Hoe maak je een betere compositie? Het is leuk om erover te praten, omdat compositie iets subjectiefs is. Er zijn geen specifieke richtlijnen voor. Hoe kunt u uw eigen werk verbeteren? Er zijn zaken waarop u kunt letten om betere foto's te maken. Hier volgt een aantal suggesties:

Let op de achtergrond.

Niets verpest een mooie foto sneller dan storende elementen op de achtergrond. Focus niet zo sterk op het onderwerp van de foto dat u niet meer ziet wat er om het onderwerp heen gebeurt. Kijk uit voor palen, bomen en elektriciteitsmasten. Ga alle randen van het frame af om te kijken of u ongewenste elementen ziet.

De gulden snede.

Volgens een van de populairste compositieregels, de gulden snede, moet u de zoeker verdelen in derden, zowel horizontaal als verticaal. Op die manier ontstaan er vier snijpunten. Plaats het onderwerp op een van de snijpunten in plaats van in het midden van het frame.

Elke foto heeft een voor- en een achtergrond.

Wat u met de voor- en de achtergrond doet, is afhankelijk van hoe u wilt dat andere mensen de foto bekijken. Als u bijvoorbeeld inzoomt en voor een grote lensopening kiest, wordt de achtergrond vaag en het onderwerp scherp weergegeven. Dit is een uitstekende optie voor portretten. Als u daarentegen uitzoomt naar een brede weergave en voor een kleine lensopening kiest, worden het onderwerp en de omgeving ongeveer even scherp weergegeven. Plaats het onderwerp prominent op de voorgrond en laat de achtergrond meer vertellen over het onderwerp of de omgeving.

Wijzig de invalshoek.

Kniel neer of plaats de camera op de grond. Ga op een trap staan zodat u hoger staat dan het onderwerp dat u fotografeert. Digitale camera's met verstelbare LCD-schermen zijn hiervoor uitstekend geschikt. Als u de hoek wijzigt, krijgt de foto een ander perspectief en meer diepgang.

Zoek elementen in een foto die de ogen van de kijker door de foto heen leiden.

Een slingerend pad, een rij telefoonpalen of zelfs een aantal stoelen op het strand kunnen dienen als elementen in een goede foto.

Wees alert op patronen in natuurlijke of kunstmatige objecten.

Golven, patronen in de sneeuw, vogels die in formatie vliegen of een stapel pijpen op een bouwterrein kunnen interessante foto's opleveren.

Neem de foto van dichtbij.

Let op de structuur van de rimpels op een gezicht of op de schors van een boom. Handen zeggen veel over het karakter van mensen. Let op de details.

Contrastgebruik

Contrast - het verschil tussen de lichte en donkere partijen op een foto - kan diepte suggereren en kan spanning tussen verschillende vlakken van een foto brengen.

Scherpte en onscherpte

Een volledig scherpe opname, van voor tot achter is bijna onmogelijk. In sommige situaties is dat noodzaak, in andere situaties is juist de scherpte-onscherpte verhouding belangrijk. De verdeling van scherp tot onscherp is een belangrijk hulpmiddel bij de analyse van een foto. De blik wordt eerst naar het scherpe getrokken, daarna pas naar het onscherpe.

Met bijnijden brengt u een foto tot leven.

Met fotobewerkingssoftware kunt u de compositie van foto's op allerlei manieren bewerken. U moet echter altijd beginnen met een goede foto.

Als u foto's bewerkt op de computer, bent u niet meer gebonden aan de standaardformaten 10 x 15, 13 x 18 of 20 x 25 cm. Bekijk elke foto zorgvuldig en bedenk wat de mensen moeten zien en waarop ze moeten reageren en snijd de rest vervolgens weg. Probeer eens wat ongebruikelijke vormen, zoals brede horizontale of smalle verticale formaten.

